

**بررسی و مقایسه سواد خواندن در دانش‌آموزان پایه چهارم ابتدایی دوزبانه
(لر زبان) و یک زبانه استان چهارمحال و بختیاری بر اساس مطالعات
(PLRIS 2006)**

محمدتقی محمودی^۱

چکیده:

در این پژوهش سواد خواندن دانش‌آموزان پایه چهارم ابتدایی که زبان مادری آنها لری بختیاری و زبان آموزش رسمی آنها فارسی (دو زبانه) و دانش‌آموزانی که زبان مادری و زبان آموزشی آنها فارسی بوده است (تک زبانه)، مورد بررسی و مقایسه قرار گرفته است. ابزار جمع‌آوری اطلاعات سئوالات آزمون پرلز ۲۰۰۶ می‌باشد. که به روش برگزاری آزمون از دانش‌آموزان انجام شد. جامعه آماری کلیه دانش‌آموزان پایه چهارم ابتدایی مشغول به تحصیل که تعداد ۱۳۷۴۵ نفر و حجم نمونه ۲۴۰ نفر دانش‌آموز لر زبان و فارسی زبان به نسبت مساوی با استفاده از روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چند مرحله‌ای انتخاب شدند. عملکرد این دو گروه از دانش‌آموزان به طور کلی در آزمون متون ادبی و اطلاعاتی در فرآیند «توانایی درک مطلب» و «توانایی تفسیر استنتاج» از متون درسی مورد بررسی و مقایسه قرار گرفت. نتایج نشان داد که عملکرد دانش‌آموزان فارسی زبان در همه زمینه‌ها بیشتر از دانش‌آموزان لر زبان بوده است. بطور کلی یافته‌های پژوهش اهمیت توجه بیشتر به آموزش‌های پیش دبستانی و استفاده از معلمان بومی در درس خواندن و زبان فارسی را توصیه می‌کند و یکی از موفقیت دانش‌آموزان تک زبانه را در یک سان بودن زبان مادری و زبان آموزشی می‌داند. بنابر این توصیه می‌شود در مناطق

---

^۱ دکترای علوم تربیتی، عضو هیأت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد شهرکرد

دوزبانه حداقل تا پایه سوم ابتدایی باید به زبان مادری دانش‌آموزان اهمیت داده شود.

کلید واژه‌ها:

دوزبانگی، دانش‌آموزان دوزبانه، دانش‌آموزان تک‌زبانه، مطالعه پرلز، سواد خواندن.

مقدمه:

زبان یکی از ارزشمندترین ابزارهای است که انسان در اختیار دارد و از این وسیله مهم برای تفاهیم و ارتباط و تبادل اطلاعات استفاده می‌کند. فرآیند آموزش و پرورش نیز از طریق زبان (چه به صورت گفتاری و چه نوشتاری) صورت می‌گیرد. در این میان یکی از مباحث بسیار مهم در خصوص ارتباط زبان و آموزش و پرورش بحث دو‌زبانگی است. امروزه در جهان کمتر جامعه‌ای را می‌توان یافت که دوزبانگی در آن مطرح نباشد (بیننده، ۱۳۸۲). در کشور ما تعداد زیادی از دانش‌آموزان با تسلط به زبان قومی و مادری‌شان و با آشنایی اندک با زبان فارسی، وارد دبستان می‌شوند. یعنی همه کودکان در سنین شش تا هفت سالگی وضعیت زبانی یکسانی ندارند و تسلط آنان به زبان فارسی به یک اندازه نیست، اما از گذشته تا کنون نظام آموزشی ما با همه‌ی این کودکان برخورد زبانی واحدی داشته است و همه‌ی آنان را فارسی‌زبان می‌دانند. با این شرایط و روند عملی وجود اختلالات آموزشی به واسطه‌ی وضعیت‌های زبانی متفاوت اجتناب‌ناپذیر است، زیرا زبان یعنی ابزار و شرط اصلی آموزشی در اینجا به سدی بدل شده است، که خود به عنوان مانع آموزش و انتقال اطلاعات عمل می‌کند و باز به همین اکتفا نمی‌کند و عامل مشکلات عاطفی و روانی تعداد زیادی از دانش‌آموزان غیرفارسی‌زبان می‌شود. آن دسته از کودکان که بدون کمترین آشنایی قبلی به زبان فارسی، وارد دبستان می‌شوند و ناچارند بدون تسلط بر

ابعاد شفاهی زبان فارسی، ابعاد نوشتاری یعنی خواندن و نوشتن آن را بیاموزند. شک نیست که این کودکان در دبستان عملکرد مناسبی نخواهند داشت و در سال‌های اول ورود به مدرسه، با مشکلات زیادی روبرو می‌شوند. عده‌ی زیادی از آنان در طی سال‌های بعد، به دلیل نداشتن تسلط کافی به زبان آموزشی، دروس دیگر را نمی‌فهمند و به لحاظ علمی عقب می‌مانند (خدادوستان، ۱۳۷۱).

از آن جایی که زبان اساسی‌ترین رسانه‌ای است که از طریق آن، همه یادگیری‌های اجتماعی و تحصیلی در فرد شکل می‌گیرد (نلسون^۱، ۱۹۸۴ و سیلیمان^۲، ۱۹۸۶ به نقل از ماهر، ۱۳۷۱) از این رو مشکلات مربوط به خواندن و یادگیری زبان در نخستین سال‌های دوران کودکی به ویژه برای کودکان دوزبانه زمینه ساز بسیاری از مشکلات جامعه در سایر یادگیری‌های اجتماعی و مدرسه‌ای می‌گردد (هالامن^۳ و کافمن^۴، ۱۹۹۰). با بررسی مشکلات ناشی از آموزش‌های زبانی در پیش از مدرسه نشان داده‌اند که برنامه‌ریزی مناسب آموزش‌های اولیه برای کودکان دوزبانه می‌تواند دامنه و تنوع این مشکلات را کاهش دهد. پدیده دوزبانگی و آموزش رسمی در کشورهای جهان، به ویژه کشورهای آسیایی همچون ایران، چین، هندوستان و جمهوری‌های آسیای میانه که نمونه‌هایی از ملت‌های چندزبانه هستند دشواری‌های زبانی و آموزش را به وجود آورده است. دشواری‌هایی که برنامه‌ریزی ویژه در زمینه آموزش و سواد خواندن در این کشورها را اجتناب ناپذیر کرده است.

در محدوده جغرافیای کشورمان، اقوام گوناگونی با آداب و رسوم و گویش‌های متفاوت در جوامع شهری و روستایی زندگی می‌کنند، کودکان شش ساله که هر کدام برخاسته از این بافت‌های فرهنگی هستند، همراه با ویژگی‌های شخصیتی منحصر به فرد خود وارد مدرسه می‌شوند. به طور کلی کودکان این

^۱ - Nelson

^۲ - Selman

^۳ - Hallamahn

^۴ - Kafmahan

بررسی و مقایسه سواد فوآاندن در دانش آموزان ..

مرز و بوم را هنگام ورود به مدرسه و در مواجهه با زبان آموزشی می‌توان به سه دسته تقسیم کرد:

- کودکان فارسی زبان: این کودکان به هسته‌ی اصلی زبان فارسی آشنا هستند، پدیده‌های اطراف خود را با اصوات و کلمات فارسی می‌فهمند و منظور و احساس خود را به صورت گفتاری بیان می‌کنند. چنین کودکانی در مدرسه روند طبیعی زبان‌آموزی را طی کرده و به اهداف مورد نظر دست می‌یابند (جهانگیری، ۱۳۷۸).

- کودکانی که دارای لهجه خاصی هستند: این دسته را می‌توان به دو طبقه تقسیم کرد: طبقه‌ای که در گفتار محلی آنها بیشتر تفاوت‌های آوایی و تلفظی با زبان فارسی دیده می‌شود و طبقه دیگر که تفاوتی بین گویش آنها با زبان فارسی دیده نمی‌شود.

- کودکانی که گویش غیر فارسی دارند: این دسته از کودکان در هنگام ورود به مدرسه در مواجهه با برنامه‌های درسی، سردرگمی و بدفهمی‌هایی بیشتری نسبت به دسته اول دارند و مفهوم و منظور اصلی برنامه‌ها و به طور کلی زبان آموزشی را به راحتی متوجه نمی‌شوند، که شامل کودکان تُرک، لُر، عرب و بلوچ می‌باشند (عصاره، ۱۳۸۴).

پیامدهای آموزش دوزبانه: دانش‌آموزان غیرفارسی زبان در بدو ورود به مدرسه، زبان مادری خود را که در یک فرآیند پیچیده و در ارتباط مستقیم با محیط پیرامون خود فرا گرفته‌اند، در برنامه فارسی پیدا نمی‌کنند. چون سازماندهی محتوا و انتقال برنامه درسی به دانش‌آموزان بر پایه فارسی است که با مفاهیمی که بر اساس تجارب قبلی دانش‌آموز به زبان مادری حاصل گردیده است و برای او بار عاطفی نیز دارد، پیوند ندارد. در حالی که ارتباط غیررسمی درون مدرسه‌ای می‌تواند خارج از کانال ارتباط رسمی به زبان مادری برقرار شود. این چنین گسستگی میان زبان مدرسه و زبان مادری دانش‌آموزان، ارتباط بر پایه انگیزه فردی را با دشواری مواجه می‌کند. تعارض بین مدار ارتباطی محیط

خانوادگی دانش‌آموزان و مدار ارتباطی رسمی مدرسه هم کیفی و هم کمی است. کیفی است زیرا دانش‌آموز غیرفارسی زبان در برابر زبانی قرار می‌گیرد که حاصل مجموعه، ویژگی‌های فرهنگ زیستی خاص او نیست. کمی است زیرا از جنبه دستوری، واژگان و آواشناسی برای او ناآشناست. به عبارت دیگر بین زبان مدرسه و زبان دانش‌آموز شکاف پدید می‌آید. بی‌اعتنایی به زبان کودک مساوی است با نادیده گرفتن کودک. وقتی این پیام، چه تلویحی و چه آشکار، که «زبان و فرهنگ خودت را پشت در کلاس بگذار» به دانش‌آموزان منتقل شود، آنها همواره با این پیام هویت شان را نیز پشت در کلاس جا می‌گذارند. آنها وقتی احساس کنند که طرد شده‌اند، در فعالیتهای کلاس غیر فعالانه و با اعتماد به نفس کمتری شرکت می‌کنند. (سیله^۱، ۱۳۸۸).

پیامدهای شناختی: زبان در شکل‌گیری سطوح تفکر و مراحل رشد شناختی اهمیت به سزای داشته و معمولاً با رشد شناختی در سطوح تفکر فرد ارتباط مستقیم دارد. آموزش به زبان مادری می‌تواند به خاطر پویای فرد با خانواده و محیط زندگی به عنوان عامل مهمی در رشد شناختی بوده و در صورت نبود این آموزش زبان تحمیلی به نقش‌های محدود و ساده شناختی و مهارت‌های پایین اجتماعی صورت گردیده و امکان خلاقیت علمی را کندتر می‌کند. با توجه به این که محتوای درس چندان ساده، نظام‌مند و به دور از توالی مصنوعی نمی‌باشد اهمیت این مسأله دوچندان می‌باشد. تدریس تنها به زبان تحمیلی می‌تواند اعتماد به نفس، اضطراب، فرار از مدرسه، ارتباط با همسالان، موفقیت درسی و سازگاری را تحت‌الشعاع قرار دهد. پیامدهای عاطفی و اجتماعی: ارتباط به منزله مبادله افکار و اطلاعات است و متداول‌ترین شیوه ارتباطی نوعی انسان، زبان است. زبان دارای کنش دوگانه‌ای است و می‌توان آن را هم وسیله شناخت یعنی ابزار فکر و هم وسیله ارتباط یعنی ابزار زندگی اجتماعی دانست. وابستگی تنگاتنگ زبان با رشد

موجب می‌شود که اکتساب آن را تعامل‌های فرد با جهان جسمانی و جهان اجتماعی اجتناب ناپذیر باشد. هر بی‌نظمی در رفتار کلامی می‌تواند آثار کم و بیش مهم بر زمینه‌های ارتباطی و عاطفی با والدین داشته باشد، تعامل مادر کودک به همراه راهنمایی‌های کلامی مادر یا والدین که بستگی به سطح آگاهی و دانش وی دارد، زیر بنای رشد مهارت‌های ارتباطی و کلامی کودکان را تشکیل می‌دهد. فضای فرهنگی قومی نیز می‌تواند تأثیر مطلوبی در فراهم آوردن محیطی مناسب در دوران رشد کودکان به وجود آورد. همزمان با رشد شناختی و زبانی، کودکان درباره عواطف نیز مفاهیمی کسب می‌کنند و قوانین فرهنگ و اجتماع خود را درباره بیان عاطفی می‌آموزند (سیله، ۱۳۸۸). از آن جا که سواد خواندن در جهان امروزی برای پیشرفت هر کودکی حیاتی و ضروری است، انجمن بین‌المللی ارزشیابی پیشرفت تحصیلی (IEA)^۱، چرخه‌ی منظمی از مطالعه سواد خواندن کودکان و عوامل مرتبط با یادگیری آن در کشورهای سراسر دنیا اجرا می‌کند. مطالعه‌ی بین‌المللی پیشرفت سواد خواندن^۲ (PIRLS) بر روی پیشرفت مهارت خواندن کودکان پایه‌های چهارم و تجارب آنها برای یادگیری خواندن در خانه و مدرسه متمرکز است. پرلز هر پنج سال یکبار با منظور ارزیابی روند پیشرفت سواد خواندن اجرا می‌شود. اولین دوره ارزیابی پرلز در سال ۲۰۰۱ انجام گرفت و بعد از ارزیابی ۲۰۰۶، در دوره بعدی در سال ۲۰۱۱ در حال اجرا می‌باشد (کریمی، ۱۳۸۲). انجمن IEA در نامگذاری مطالعه‌ای که در سال ۱۹۹۱ انجام داد برای بیان مفهوم کلی مهارت خواندن، از تلفیق دو اصطلاح «خواندن» و «سواد» استفاده کرد. مفهومی که در بر گیرنده‌ی توانایی ارائه و بازتاب موضوع مورد مطالعه و استفاده از آن به عنوان ابزاری برای دستیابی به اهداف فردی و اجتماعی است. از آنجا که اصطلاح «سواد خواندن» هم به معنای خواندن و هم به عنوان موضوع حدود ارزیابی این مطالعه، اصطلاح مناسبی است، لذا در نامگذاری

^۱- International Association For The Evaluation Of Educational Achievement(EAI)

^۲- Progress in International Reading Literacy Study

پرلز از آن استفاده شده است. در تعریف پرلز از سواد خواندن این گونه بیان شده: «توانایی درک و استفاده از صورت‌های مختلف نوشتاری است که جامعه لازم می‌داند یا برای افراد ارزشمند است. نوآموزان می‌توانند معنای متون مختلف را دریابند. آنها از خواندن برای یادگیری، برای شرکت در اجتماع خوانندگان در مدرسه و زندگی روزمره و برای لذت چیزی استفاده می‌کنند» (مولیس^۱ و همکاران، ۲۰۰۶). اهمیت بررسی موضوع دوزبانگی از آن جا اهمیت دارد که دانش‌آموزان دوزبانه و تک‌زبانه از نظر سبک یادگیری نیز به طور متفاوت عمل می‌کنند، زیرا سبک‌های یادگیری از زمینه‌های فرهنگی، اجتماعی و جنسیت نیز متأثرند (دلیون^۲، ۱۹۸۳، کاپر^۳ ۱۹۸۱ به نقل از شمس اسفندآبادی، ۱۳۸۲) در یافته‌های خود نشان داده است که بین سبک‌های یادگیری دانش‌آموزان دوزبانه و تک‌زبانه تفاوت‌هایی وجود دارد. کریمی (۱۳۸۸) در پژوهشی مقایسه‌ای دانش‌آموزان دوزبانه و تک‌زبانه در وضعیت سواد خواندن بر اساس مطالعه بین‌المللی پرلز انجام داده، عملکرد این دو گروه از دانش‌آموزان بطور جداگانه در کل آزمون، متون اطلاعاتی و ادبی و همچنین فرآیند سواد خواندن استنباط مستقیم و تفسیر کردن نشان داده شد. دانش‌آموزان تک‌زبانه در خواندن و درک متون ارائه شده در کلیه موارد بالاتر از دانش‌آموزان دوزبانه هستند. به طور کلی یافته‌های پژوهشی اهمیت توجه بیشتر بر آموزش دانش‌آموزان دوزبانه در درس خواندن و زبان فارسی را به عنوان یکی از کلیدهای اساسی در موفقیت تحصیلی خاطر نشان کرد.

(احتشامی، ۱۳۸۸) در پژوهشی پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان مناطق دوزبانه با دانش‌آموزان تک‌زبانه استان اصفهان پرداخته، یافته‌های پژوهشی حاکی از آن است که پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان دو‌زبانه و تک‌زبانه استان

بررسی و مقایسه سواد خواندن در دانش‌آموزان ..

اصفهان در دوره‌ی ابتدایی تفاوت معناداری وجود دارد. کریمی (۱۳۸۸) در پژوهشی عملکرد سواد خواندن دانش‌آموزان دوزبانه پایه چهارم ابتدایی فاقد آموزش پیش دبستانی بر اساس داده‌های پرلز را انجام داده، نتایج نشان داده که عملکرد دانش‌آموزان شرکت کننده در دوره پیش دبستانی در خواندن و درک متون ارائه شده در همه حیطه‌های بالاتر از دانش‌آموزانی است که این دوره‌ها را نگذرانده بودند. ژوان گارو^۱ (۲۰۰۱) میزان تسلط کودکان و سطح دوزبانگی وی را مستقیماً به رفتار والدین و نوع راهکارهایی که آنها در زبان‌آموزی به کار می‌برند مرتبط می‌داند. والدین می‌توانند در خواندن دانش‌آموزان نیز تأثیر داشته باشند. مطالعه دوزبانگی در ایران از این جهت مورد توجه است که ایران کشوری چند فرهنگی با گروه‌های زبان چندگانه است که به زبان‌های ترکی، کردی، عربی، لری، بلوچی گویش می‌کنند و در استان چهارمحال و بختیاری نیز علاوه بر زبان فارسی گویش لری بختیاری و ترکی وجود دارد. بدون تردید دشواری‌های آموزش رسمی کودکانی که در خانه به غیر از زبان فارسی تکلم می‌کنند به ویژه در سال‌های نخست مدرسه از پیچیدگی و تنوع زیادی برخوردار است بنابراین با وجود نتایج متفاوت در مورد عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان در تحقیقات مختلف در این پژوهش سعی بر آن است که با بهره‌گیری از آزمون‌های پرلز که در سال ۲۰۰۶ انجام شد به بررسی و مقایسه سواد خواندن در دانش‌آموزان پایه چهارم ابتدایی مناطق یک زبانه و دوزبانه استان چهارمحال و بختیاری بر اساس مطالعات پرلز ۲۰۰۶ پرداخته شود.

^۱ - Carao Juan

روش:

روش تحقیق: این پژوهش از روش تحقیق علی-مقایسه‌ای می‌باشد. جامعه آماری: کلیه دانش‌آموزان پایه چهارم ابتدایی مشغول به تحصیل استان چهارمحال و بختیاری در سال تحصیلی ۹۰-۸۹ که جمعیت آماری آنها برابر با ۱۳۷۴۵ نفر می‌باشد.

روش نمونه‌گیری و حجم نمونه: روش نمونه‌گیری در پژوهش، نمونه‌گیری خوشه‌ای چند مرحله‌ای بوده است. با استفاده از فرمول کوکران و محاسبه نسبت‌ها به ترتیب برای دانش‌آموزان لر زبان و فارسی زبان برابر با ۲۴۰ نفر یعنی ۱۲۰ نفر لر زبان و ۱۲۰ نفر فارسی زبان می‌باشد.

ابزار اندازه‌گیری: برای اندازه‌گیری از سئوالات استاندارد متون ادبی و اطلاعاتی آزمون پرلز ۲۰۰۶ استفاده شده که روایی این آزمون توسط متخصص تعلیم و تربیت مورد تأیید قرار گرفت و ضریب پایایی سئوالات توسط مرکز مطالعات پرلز عدد ۹۵٪ تعیین گردید که نشان می‌دهد سئوالات آزمون از سطح پایایی بالایی برخوردار است.

در این پژوهش وضعیت سواد خواندن دانش‌آموزان دوزبانه و تک‌زبانه به طور کلی مورد مقایسه قرار گرفت.

فرضیه اول بین توانایی درک مطلب از متون درسی در دانش‌آموزان بر حسب نوع زبان آن‌ها تفاوت وجود دارد.

جدول ۱ داده‌های توصیفی و استنباطی مربوط به مقایسه توانایی درک

مطلب از متون در دانش‌آموزان فارسی زبان و لر زبان

پ	t	انحراف معیار	میانگین	دانش‌آموزان
/۰۰۱	۱۰/۵۲	۱/۰۳	۱۴/۴۰	دانش‌آموزان فارسی زبان
		۲/۶۳	۱۱/۶۹	دانش‌آموزان لر زبان

بررسی و مقایسه سواد فوآندن در دانش‌آموزان ..

طبق یافته‌های جدول ۱ میانگین نمره توانایی درک مطلب از متون در دانش‌آموزان فارسی زبان ۱۴/۴۰ و لر زبان ۱۱/۶۹ بوده است. بنابراین میانگین نمره توانایی درک مطلب از متون در دانش‌آموزان فارسی زبان ۲/۷۱ نمره بیشتر از میانگین نمره توانایی درک مطلب از متون در دانش‌آموزان لر زبان بوده است و نتایج آزمون t در سطح معنادار ۰/۰۱ بوده است. بنابراین توانایی درک مطلب از متون در دانش‌آموزان فارسی زبان بیشتر از دانش‌آموزان لر زبان بوده است.

جدول ۲ تحلیل واریانس یک راهه مربوط به مقایسه میانگین نمرات

توانایی درک مطلب از متون درسی در دانش‌آموزان با توجه به زبان آنها

منبع تغییرات	مجموع مجزورات	درجه آزادی	میانگین مجزورات	F	سطح معناداری
بین گروه‌ها	۴۶۱/۵۰۶	۲	۲۳۰/۷۵۳	۶۲/۵۹	۰/۰۰۰
درون گروه‌ها	۱۳۱۶/۰۵	۳۵۷	۳/۶۸۶		
کل	۱۷۷۷/۵۵۶	۳۵۹			

با توجه به داده‌های جدول ۳ نتایج آزمون تحلیل واریانس یک راهه نشان داده است که در سطح معناداری ۰/۰۱ میزان F محاسبه شده (۶۲/۵۹) از میزان F بحرانی جدول بزرگتر بوده است. بنابراین بین توانایی درک مطلب از متون در دانش‌آموزان فارسی زبان و ترک زبان با لر زبان از نظر آماری تفاوت معناداری وجود داشته است.

جدول ۳ مقایسه زوجی افتلاف میانگین توانایی درک مطلب از

متون درسی در دانش‌آموزان بر مسب نوع زبان آنها

زبان	اختلاف میانگین	سطح معناداری
لری ← فارسی	-۲/۷۱	۰/۰۱

توجه به داده‌های جدول ۴ نتایج آزمون تعقیبی توکی حاصل است که میانگین نمره توانایی درک مطلب از متون درسی در دانش‌آموزان لر زبان ۲/۷۱

نمره کمتر از دانش‌آموزان فارسی زبان بوده و این تفاوت در سطح ۰/۰۱ معنادار بوده است. بنابراین توانایی درک مطلب دانش‌آموزان فارسی زبان بیشتر از دانش‌آموزان لر زبان بوده است.

فرضیه دوم بین توانایی تفسیر و استنتاج از متون درسی در دانش‌آموزان بر حسب نوع زبان آن‌ها تفاوت وجود دارد.

جدول ۴ داده‌های توصیفی و استنباطی مربوط به مقایسه توانایی تفسیر و

استنتاج از متون درسی در دانش‌آموزان فارسی زبان با لر زبان

دانش‌آموزان	میانگین	انحراف معیار	t	p
دانش‌آموزان فارسی زبان	۱۳/۷۰	۱/۱۴	۱۰/۶۸	/۰۰۱
دانش‌آموزان لر زبان	۱۰/۸۰	۲/۷۴		

طبق یافته‌های جدول ۵ میانگین نمره توانایی تفسیر و استنتاج از متون درسی در دانش‌آموزان فارسی زبان ۱۳/۷۰ و لر زبان ۱۰/۸۰ بوده است. بنابراین میانگین نمره توانایی تفسیر و استنتاج از متون درسی در دانش‌آموزان فارسی زبان ۲/۹۰ نمره بیشتر از میانگین نمره توانایی تفسیر و استنتاج از متون درسی در دانش‌آموزان لر زبان بوده است و نتایج آزمون t در سطح ۰/۰۱ معنی دار بوده است. بنابراین توانایی تفسیر و استنتاج از متون درسی در دانش‌آموزان فارسی زبان بیشتر از دانش‌آموزان لر زبان بوده است.

جدول ۶ تحلیل واریانس یک راهه مربوط به مقایسه میانگین نمرات توانایی

تفسیر و استنتاج از متون درسی در دانش‌آموزان بر حسب نوع زبان

منبع تغییرات	مجموع مجزورات	درجه آزادی	میانگین مجزورات	F	سطح معناداری
بین گروه‌ها	۵۳۹/۱۷۲	۲	۲۶۹/۵۸۶	۷۲/۴۶	۰/۰۰۰
درون گروه‌ها	۱۳۲۸/۱۱۸	۳۵۷	۳/۷۲		
کل	۱۸۶۷/۲۸۹	۳۵۹			

بررسی و مقایسه سواد خواندن در دانش‌آموزان ..

با توجه به داده‌های جدول ۶ نتایج آزمون تحلیل واریانس یک راهه نشان داده است که در سطح معناداری ۰/۰۱ میزان F محاسبه شده (۷۲/۴۶) از میزان F بحرانی جدول بزرگتر بوده است. بنابراین بین توانایی تفسیر و استنتاج از متون درسی در دانش‌آموزان فارسی زبان با لر زبان از نظر آماری تفاوت معناداری وجود داشته است.

جدول ۷ مقایسه زوجی اختلاف میانگین توانایی تفسیر و استنتاج

از متون درسی در دانش‌آموزان بر حسب نوع زبان

سطح معناداری	اختلاف میانگین	زبان
۰/۰۱	-۲/۹۰۸	لری ← فارسی

با توجه به داده‌های جدول ۷ نتایج آزمون تعقیبی توکی حاصل است که میانگین نمره توانایی تفسیر و استنتاج از متون درسی در دانش‌آموزان لر زبان ۲/۹۰ نمره کمتر از دانش‌آموزان فارسی زبان بوده و این تفاوت در سطح ۰/۰۱ معنادار بوده است. بنابراین توانایی تفسیر و استنتاج از متون درسی در دانش‌آموزان فارسی زبان بیشتر از دانش‌آموزان لر زبان است.

بحث و نتیجه گیری:

نتایج بررسی و مقایسه سواد خواندن در دانش‌آموزان دوزبانه و تک‌زبانه پایه چهارم ابتدایی مشغول به تحصیل در استان چهارمحال و بختیاری در سال تحصیلی ۹۰-۸۹ بر اساس آزمون پرلز ۲۰۰۶، در کل آزمون نشان داد که سواد خواندن در دانش‌آموزان فارسی زبان بالاتر از دانش‌آموزان لر زبان می‌باشد. همچنین از آن جا که مواد آزمون پرلز توانایی خواندن دانش‌آموزان را در دو بخش ادبی و اطلاعاتی می‌سنجید بررسی و مقایسه سواد خواندن دوزبانه و تک‌زبانه در هر یک از حیطه‌ها مورد بررسی قرار گرفت. نتایج نشان داد که عملکرد دانش‌آموزان دوزبانه یعنی لر زبانان پایین‌تر از دانش‌آموزان تک‌زبانه یعنی

فارسی زبان می‌باشد. یافته‌های این پژوهش با نتایج بسیاری از پژوهش‌های انجام شده، (احتشامی، ۱۳۸۸؛ کریمی، ۱۳۸۸؛ ژوان گارو، ۲۰۰۱) همخوانی داشته و از این جهت مؤید یافته‌های آنان می‌باشد. از یافته‌های پژوهشی یاد شده در قلمرو عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان دوزبانه در مقایسه با تک‌زبانه مشاهده می‌شود که در مجموع سواد خواندن دانش‌آموزان پایه چهارم ابتدایی دوزبانه یعنی لُر زبانان در استان چهارمحال و بختیاری در آزمون پرلز نسبت به دانش‌آموزان تک‌زبانه یعنی فارسی زبانان در همین پایه پایین‌تر است. با نگاهی به نتایج این پژوهش و یافته‌های سایر تحقیقات انجام شده در قلمرو زبان آموزی کودکان دوزبانه و تک‌زبانه مشخص می‌شود که در فرآیند رشد و تحول یادگیری خواندن بسیاری از عوامل درون فردی-خانوادگی آموزشی و اجتماعی دخالت دارد. و برای آن که از چنین مشکلاتی جلوگیری شود لازم است از همان آغاز آموزش رسمی تمهیداتی لازم برای برنامه‌ریزی و سیاستگذاری آموزش خواندن در کودکان بویژه کودکان دوزبانه فراهم شود.

ضروری است به نکات زیر توجه شود:

- در نظام برنامه درسی تربیت معلم مسأله دوزبانگی و چگونگی آموزش به دانش‌آموزان دوزبانه لحاظ گردد.
- تشکیل کارگاه‌های آموزشی ویژه‌ی زبان‌آموزی کودکان برای آشنایی کارشناسان و برنامه‌ریزی درسی مؤلفان کتاب‌های درسی با تأکید بر یافته‌های ملی و بین‌المللی پرلز.
- گسترش آموزش پیش دبستانی جهت کاهش اثرات منفی دوزبانگی.
- کتاب‌های داستان به زبان اصلی به دانش‌آموزان معرفی شود و از آنها خواسته شود تا در کلاس بطور خلاصه مطرح کنند.
- سعی شود در دوره ابتدایی زبان مادری تا پایه سوم ابتدایی استفاده شود و بعد از پایه سوم کم‌کم دانش‌آموزان را به زبان اصلی آموزش داد.

بررسی و مقایسه سواد فوآندن در دانش آموزان ..

- کلاس‌های آموزشی زبان آموزی برای والدین والدین کودکان دوزبانه در طول سال تحصیلی پیش‌بینی شود.
- از معلمان بومی و مجرب که زبان آن‌ها با دانش‌آموزان هم سان در مناطق دوزبانه است استفاده شود.

کتابنامه:

- احتشامی، طیبه، (۱۳۸۸)، مقایسه پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان اصفهان در سال تحصیلی ۸۷-۸۸، مجموعه مقالات همایش «ملی دو زبانگی و آموزش: چالش‌ها، چشم اندازه‌ها و راه‌کارها»، پژوهشگاه مطالعات آموزش و پرورش مرکز پژوهشی تعلیم و تربیت کاربردی تبریز،
- بیننده، مسعود، (۱۳۸۲)، روش‌های پیشگیری از افت تحصیلی، تهران، انجمن اولیاء و مربیان، چاپ سوم.
- جهانگیری، نادر (۱۳۷۴)؛ «ارتباط غیرکلامی»، مجله دانشکده ادبیات؛ مشهد؛ دانشگاه فردوسی.
- خدادوستان، علیرضا، (۱۳۷۱)، گزارشی از وضعیت آموزش و پرورش در مناطق دو زبانه استان اصفهان، طرح تحقیقاتی شورای تحقیقات سازمان آموزش و پرورش استان اصفهان.
- سیله، واسیطه، (۱۳۸۸)، کودک هویت زبان مادری، برگرفته از سایت ۱۳۸۹/۱۱/۱۲

<http://sociologyofirandex.com/index.php?option.com>

- شمس اسفندآبادی، (۱۳۸۲). مطالعه سبک‌های یادگیری در دانش‌آموزان یک زبانه و دوزبانه و رابطه آن با پیشرفت تحصیلی و جنسیت، فصلنامه نوآوری‌های آموزشی، ۱۹-۱۲.

- عصاره، فریده، (۱۳۸۵)، روش‌ها و راهکارهایی برای زبان آموزی کودکان در مناطق دو زبانه، مجموعه مقالات همایش «نوآوری در برنامه‌های درسی دوره ابتدایی»، انجمن مطالعات برنامه درسی، دانشگاه شیراز.
- کافمن، جی، و هالاهان، دی. پی. (۱۳۷۱). کودکان استثنایی، ترجمه دکتر فرهاد ماهر. تهران: انتشارات رشد.
- کریمی، عبدالعظیم، (۱۳۸۲)، نتایج مطالعات پیشرفت سواد خواندن پرلز (PIRLS ۲۰۰۱) پژوهشکده تعلیم و تربیت، مطالعات آموزش و پرورش، دفتر پرلز.
- کریمی، عبدالعظیم، (۱۳۸۸)، مقایسه دانش‌آموزان دو زبانه و تک زبانه در وضعیت سواد خواندن بر اساس مطالعه بین‌المللی پیشرفت سواد خواندن (PIRLS ۲۰۰۱)، مقاله، تهران، پژوهشکده تعلیم و تربیت، مطالعات آموزش و پرورش، دفتر پرلز.
- Mullis, I. V. S, Martin, M. O, And Gonzalez, E. T. (2006). Home Environment Fostering Children's Reading Literacy: Result Form PIRLS 2001. Paper Presented At The First IEA International Research Congreve Nicosia, Cyprus.
- Garao, Juan. (2001). Mxing And Pragmatic Parental Strata girls In Early Bilingual Acquisition. Department Of Spanish Modem Phi lology University Of The Balearic Islands.